

בס"ד, ט"ו שבט התשפ"ו

מנחות כ"ב – עצים משל ציבור ותערובות מנחות

שאלות:

1. גדעון תרם את המחרשה שלו לבית המקדש, אפשר להשתמש בה לעצים למזבח?

עצי המערכה באים משל ציבור

התנא בדף הקודם אמר שעצים למערכה לשריפת הקרבן, נקנים מכספי ציבור (ולא מביא אותם הבעלים של הקרבן), ולכן הוא רצה ללמוד משם גם לדין המלח. הגמרא אצלנו שואלת מה המקור לדין הזה בעצים?

- הברייתא לומדת היקש למזבח מפסוק: יכול האומר עלי עולה יביא עצים מתוך ביתו כמו שמביא נסכים (יין ושמן) מתוך ביתו? תלמוד לומר (בעניין קרבן עולה): "וְעַרְךָ אֶתוֹ הִכְהֵן עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ". הכתוב מקיש עצים למזבח: מה מזבח משל ציבור – אף עצים ואש משל ציבור. דברי רבי אלעזר בר רבי שמעון.
 - רבי אלעזר בן שמוע לומד אחרת את ההיקש: מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט (בנייתו לקודש) – אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט (צריכים להיות חדשים). (ראינו את דעתו גם בזבחים קטז)
 - הגמרא אומרת שההבדל בין ההסברים שלהם הוא, בעצים חדשים, של רבי אלעזר בן שמוע צריך חדשים. ולרבי אלעזר ברבי שמעון, מספיק שיהיו משל ציבור ואפילו ישנים שהשתמשו בהם.
 - הגמרא מקשה: האם באמת בעצים ישנים לא ניתן להשתמש לטובת המזבח? הרי ארונה נתן לדוד מוריגים וכלי הבקר לעצים (דברים ישנים ושומשו!) ומתרצת, גם שם הכוונה לחדשים (שלא נשתמשו בהם עדיין).
 - הגמרא מבררת מה הכוונה בפסוק מוריגים: עולא אמר: שזה מטה של טרבול (רב יהודה מפרש: נסר גדול מלא יתידות שהשוורים מושכים אותו על התבואה לדוש אותה). ורב יוסף הביא לזה ראייה מהפסוק "הִנֵּה שְׁמִיתִיךָ לְמוֹרָג חֲרוֹץ חֲדָשׁ בְּעַל פִּיפְיוֹת תְּדוֹשׁ הָרִים".
2. למדכי כהן התערבב הקומץ של מנחת מחבת בקומץ של מנחת נסכים, הוא יכול להקטיר את התערובת?

תערובת קומץ בקרבנות שונים

- המשנה דנה במקרה שבו נתערב קומץ של מנחת ישראל בקומץ אחר או במנחה שלימה של כהנים שגם היא מוקטרת כולה על המזבח:
- תנא קמא: אומר שאם נתערב קומץ של מנחת ישראל ב: קומץ חבירתה (מנחת ישראל אחרת), מנחת כהנים (שכולה כליל), מנחת כהן משיח (חביתין, כליל), או מנחת נסכים (כליל) – כשרה (ויקטיר את הכל).
 - רבי יהודה אומר: אם נתערב הקומץ במנחת כהן משיח או במנחת נסכים – פסולה. הנימוק: מנחת ישראל בלילתה עבה (לוג שמן לעשרון), ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים

בלילתן רכה (שלושה לוגים שמן לעשרון), והקומץ בולע משמן מנחת הנסכים, ונמצא שהן פסולות (מנחת ישראל ריבתה שמנה, ומנחת כהן משיח חסרה משמנה).
3. לראם התערבב דם של קרבן החטאת ביין האם אפשר לתת מתנות על המזבח מהתערובת?

תערובת מין במינו

הגמרא מביאה מחלוקת **רבי יהודה וחכמים** בעניין תערובות של דם, כי אחר כך היא תקשה מדעת **רבי יהודה** בתערובות של דם, לדעתו בתערובת של מנחה במשנתנו.

- שנינו במשנה בזבחים (דף עז) בדיני דם קרבן שהתערבב בנוזלים אחרים:
 - שאם דם התערבב במים: אם עדיין יש לתערובת "מראית דם", היא כשרה לזריקה.
 - דם שהתערבב ביין או בדם אחר (של בהמת חולין למשל): **חכמים** אומרים: רואים את היין/הדם השני כאילו הם מים, ובודקים אם עדיין היה נשאר מראה דם.
 - **רבי יהודה** חולק ואומר ש"אין דם מבטל דם". כלומר, הדם הכשר לא מתבטל, וניתן להזות מהתערובת גם אם יש בה טיפה אחת של דם כשר.
- **רבי יוחנן** אומר ששניהם דרשו אחרת את אותו הפסוק על דם הפר ודם השעיר ביום הכיפורים ("וְלָקַח מִדַּם הַפֶּר וּמִדַּם הַשְּׁעִיר"), ברור שדם הפר מרובה, ובכל זאת השעיר לא בטל:
 - **חכמים** לומדים: מכאן לעולין (דברים העולים למזבח) שלא מבטלין זה את זה.
 - **רבי יהודה** לומד: מכאן למין במינו שאינו בטל (בכל התורה כולה).
- והגמרא **מקשה** באותו אופן על שני הלימודים, למה הם לא לומדים כמו הצד השני:
 - **על חכמים**: אולי הטעם שדם השעיר לא בטל הוא משום שמין במינו הוא, ולא משום שהוא עולה? הגמרא מתרצת, אם ככה למה השמיעו את הדין דווקא בעולין. אבל הגמרא ממשיכה להקשות: אולי נצטרך לומר שדרישת הפסוק היא גם עולין וגם מין במינו בשביל לא לבטל? והגמרא נשארת בקושיא.
 - הגמרא מקשה באופן זהה על **רבי יהודה**: שמא הטעם שדם השעיר לא בטל הוא כמו הלימוד של **חכמים**? ונשארת גם בזה בקושיא.

מין במינו ודבר אחר:

- הגמרא **מקשה** על שיטת **רבי יהודה** במשנה, שפסל תערובת קומץ המנחה של מנחת יחיד (בלילה עבה) בבליילה רכה (מנחת כהן משיח): הרי זו תערובת מין במינו (שמן בשמן), ולשיטת **רבי יהודה** אין מין במינו בטל, אז למה שלא נקטיר את התערובת (אף שבלעה) הרי כל אחד מהם שייך למנחה שלו?
- **רבא תירץ**: **שרבי יהודה** סובר שכל תערובת של מין במינו (למשל שמן בשמן) שיש בה דבר אחר (סולת), הדין הוא: סלק את מינו כמי שאינו (את השמן של הקומץ), ושאינו מינו (סולת הקומץ) רבה עליו (על השמן של המנחה) ומבטלו. ואז המנחה חסרה, והשמן של הקומץ מתרבה ושניהם פסולים.